

***В.М.Стават,**
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу,
Миколаївський національний аграрний університет*

МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ ЯК ПРОЯВ ГЛОБАЛЬНИХ НЕБЕЗПЕК СВІТУ

Історія людства із стародавніх часів свідчить, що конфлікти неминучі, вони існували завжди і будуть існувати доти, поки існує взаємодія людей між собою. Міжнародний конфлікт, як і будь-який внутрішній конфлікт, є зіткненням протилежних інтересів, цілей, цінностей, поглядів і пов'язаних з їх реалізацією дій. Але його відмінність від внутрішнього полягає у конкретній природі, змісті, специфіці суб'єктів, особливостях механізму виникнення та розвитку, технології регулювання та вирішення.

Міжнародний конфлікт – це конфлікт, який виникає за участі двох чи декількох міжнародних суб'єктів та має міжнародно-політичні наслідки; об'єкт конфлікту при цьому виходить за межі юрисдикції будь-якого з його учасників [1].

За своєю природою він є зовнішнім для кожної країни. Причинами та джерелами стають не взаємодії окремих індивідів чи груп людей, а протиріччя, що виникають між інтересами різних національних та соціально-політичних спільнот людей. Міжнародні конфлікти є предметом дослідження багатьох

глобальних, міжнародних організацій, міжурядових органів, органів з імплементації договорів, провідних міжнародних інститутів, цілями яких є сприяння безпеці, миру, стабільності та контроль над роззброєнням. З-поміж них можна зазначити такі: Організація об'єднаних націй, Рада Безпеки ООН, Конференція з Роззброєння, Міжнародне агентство з атомної енергії, Міжнародний суд, двостороння консультативна комісія, Організація Договору про всеосяжну заборону ядерних випробувань, Група з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (ФАТФ), Глобальна ініціатива боротьби з ядерним тероризмом, Велика сімка (G 7), Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї і матеріалів масового ураження, Міжнародний кримінальний суд, Організація із заборони хімічної зброї, Організація Ісламської конференції, Спеціальна верифікаційна комісія; Стокгольмський міжнародний інститут дослідження миру, Копенгагенський інститут досліджень проблем миру. Зазначені організації задіяні в управлінні міжнародними конфліктами.

Необхідно відмітити, що існує достатня кількість ознак для класифікації та виділення різновидів міжнародних конфліктів. Традиційна класифікація міжнародних конфліктів відповідно до вимог Заходу: міжнародна криза; конфлікти малої інтенсивності, тероризм; громадянська війна та революція; війна [2]. Відповідно до типології Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру виділяється поняття «збройний конфлікт», який являє собою протиборство із застосуванням збройної сили з боку двох або кількох держав чи недержавних організованих збройних угруповань; це конфлікт, який призвів до 25 або більше смертей протягом року [3]. Їх класифікують таким чином: міжнародний збройний конфлікт, внутрішній збройний конфлікт (субнаціональний та громадянська війна) та зовнішній збройний конфлікт. Збройний конфлікт, що призвів до загибелі 1000 осіб за рік внаслідок бойових дій вважають війною [4,5].

За інформацією Упсальської програми збору даних про конфлікти останнє дванадцятиріччя 2007-2018 рр. відрізнялось збільшенням кількості активних збройних конфліктів (рис.1).

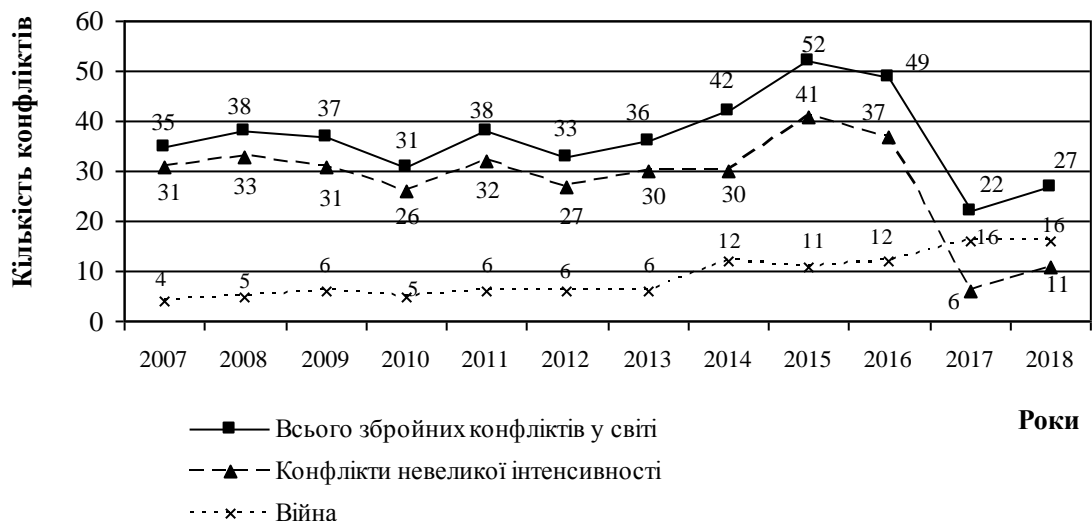

Рисунок 1 - Динаміка збройних конфліктів у світі

Джерело: побудова автором з використанням даних Стокгольмського міжнародного інституту дослідження миру [3,4,5]

Так, у 2018 році активні збройні конфлікти тривали у 27 країнах світу, зокрема: 1 – в Америці, 1 – у Європі, 7 – Близький Схід та Північна Африка, 7 – Азія та Океанія, 11 – Субекваторіальна Африка. Збройні конфлікти стають все більш складнішими та багатовимірними, з великою кількістю учасників та різними, мінливими цілями. Необхідно зазначити, що період 2014-2016 рр. характеризувався підвищеною активністю збройних конфліктів, аніж у середньому за 2007-2013 рр. Крім того, за останні п'ять років дуже суттєво зросла кількість війн (протягом календарного року загинуло 1000 і більше осіб). Хоча можна відмітити позитивний момент у розвитку міжнародних відносин: помітне скорочення збройних конфліктів, зокрема тих, що мали характер невеликої інтенсивності.

У період за 2007-2018 рр. збройні конфлікти були в усіх регіонах світу. Найбільша їх кількість відбувається в Африці та Азії (у середньому 16 та 15 відповідно). Переважна більшість з них точиться в одній країні (внутрішні), між урядовими силами та одним або кількома озброєними недержавними угрупованнями. Лише один конфлікт відбувався між державами (прикордонні сутички між Індією та Пакистаном), і два – між військами держави та збройними угрупованнями, що прагнуть державності.

Важливими рисами міжнародних конфліктів можемо зазначити такі. До більшості таких конфліктів залучаються не лише регулярні армії, але й озброєнні цивільні. Насильство більше концентрується у містах. Застосування зброї з великим радіусом руйнування, неточною системою доставки є складною проблемою для розв'язання. Зростає середня кількість залучених до конфлікту збройних угруповань на один внутрішній конфлікт: з 8 у 1950-х роках до 14 – у 2010 році [3]. Зменшення організованого насильства, але із залученням великої кількості місць. Не менш важливою проблемою є примусова мобілізація дітей як бійців: за 2017 рік понад 8000 дітей були мобілізовані до лав недержавних збройних сил, особливо у країнах Африки, Сирії та Ємені. Дуже поширеним явищем у збройних конфліктах є сексуальне насильство, також у країнах Африки та Азії. Крім того, під час багатьох збройних конфліктів спостерігаються й інші порушення міжнародного права: використання голоду для досягнення військових цілей, відмова від гуманітарної допомоги, примусове переселення, напади на школи, працівників гуманітарних організацій. Все це потребує ретельної роботи над мирними процесами світовою спільнотою.

Мирні процеси у розв'язанні збройних конфліктів є також дуже складними та багатовимірними. До складових миротворчих заходів входять такі: роззброєння, демобілізація та реінтеграція колишніх учасників конфлікту; переговори про припинення вогню; підписання мирних угод; багатосторонні миротворчі та стабілізаційні операції; домовленості про розподіл влади. На теперішній час багато сучасних мирних процесів – це затяжні справи. Із середини 1990-х років більшість збройних конфліктів були новими спалахами старих, через ті самі причини.

Отже, сучасні міжнародні відносини, глобалізаційні процеси потребують зменшення рівня міжнародного конфліктного протистояння через постійну, систематичну роботу щодо вдосконалення процесу управління міжнародними конфліктами, зокрема їх прогнозування, попередження, регулювання та вирішення з використанням мирних процесів.

Бібліографічний список:

1. Яхно Т.П. Куревіна І.О. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 168 с.
2. Міжнародні конфлікти у сучасній світовій політиці. URL : http://dspace.univer.kharkov.ua/bitstream/123456789/14629/32/МВСП_Тема_11_міжнародні_конфлікти_в_сучасній_світовій_політиці.pdf
3. СІПРІ 2019 : Щорічник : Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека : пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. інс-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О.Розумкова; Редкол. укр. вид.: О.Мельник (керівник проєкту та ін.). – К. : Заповіт, 2020. – 608с. URL: https://razumkov.org.ua/images/sipri/SIPRI_2019_ukr.pdf
4. СІПРІ 2018 : Щорічник : Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека : пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. інс-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О.Розумкова; Редкол. укр. вид.: О.Мельник (керівник проєкту та ін.). – К. : Заповіт, 2019. – 504с. URL: https://www.sipri.org/sites/default/files/SIPRI_2018_Ukr.pdf
5. СІПРІ 2007 : Щорічник : Озброєння, роззброєння та міжнародна безпека : пер. з англ. / Стокгольм. міжнар. інс-т дослідження миру; Укр. центр екон. і політ. досліджень ім. О.Розумкова; Редкол. укр. вид.: Л.Шангіна (головний редактор) та ін. – К. : Заповіт, 2008. – 624с. URL: https://razumkov.org.ua/images/sipri/SIPRI_2007_ukr.pdf (дата звернення 06.11.2020)